

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Obhajoba více obviněných

V tomto článku se věnuji obecným kritériím, podle kterých by se advokát měl rozhodovat, zda je či není možné převzít obhajobu více obviněných, aniž by byla porušena jejich práva, včetně práva na obhajobu ve smyslu čl. 40 odst. 3 Listiny základních práv a svobod, a pravidla trestního řízení.

Pro přehlednost pak dodávám, že rozhodování o převzetí obhajoby více obviněných připadá v úvahu v případě dobrovolné volby obhájce obviněnými, kdy může nastat jednak situace, kdy obhájce již jednoho z obviněných zastupuje s tím, že druhý obviněný až poté požádá též o převzetí jeho obhajoby, popř. též může nastat situace poněkud odlišná, kdy mohou za advokátem přijít obvinění hned na počátku společně se žádostí o převzetí jejich obhajoby.

Vedle uvedeného může nastat jako skutečnost rozhodná pro vznik obhajoby více obviněných také skutečnost v podobě rozhodnutí o ustanovení obhájcem soudem, u kterého nicméně absentuje dobrovolnost převzetí obhajoby obviněných.[1] I pro takový případ platí obsah tohoto článku obdobně.

Co se týče motivu obviněných nechat se zastoupit totožným obhájcem, platí, že při splnění všech podmínek společné obhajoby tato přináší obviněným řadu výhod, mezi které lze zmínit samozřejmě rozprostření finanční nákladnosti obhajoby mezi více subjektů, společná strategie obhajoby spočívající mj. v jednotném postupu obviněných či zastupování advokátem, který má zvláštní odborné znalosti v dané věci či který požívá od zúčastněných obviněných důvěry.[2]

Základní úpravu problematiky společné obhajoby lze nalézt jednak v ustanovení § 38 odst. 2 zákona č. [141/1961](#) Sb., trestní řád (dále jen jako „TŘ“), dle kterého platí, že je-li obviněných několik, ustanoví se těm, jejichž zájmy si v trestním řízení neodporují, zpravidla obhájce společný a dále v ustanovení § 37a odst. 2 TŘ, dle kterého je výkon obhajoby dvou nebo více spoluobviněných, jejichž zájmy si v trestním řízení odporují, důvodem pro vyloučení advokáta jako zvoleného obhájce.

Z uvedeného plyne první a nejdůležitější podmínka, při jejímž splnění lze převzít obhajobu více obviněných, a tedy, že si zájmy jednotlivých obviněných nesmí odporovat. Jestliže by tomu tak nebylo a advokát by vykonával obhajobu více spoluobviněných, jejichž zájmy si v trestním řízení odporují, pak by bylo nutné rozhodnout o vyloučení advokáta jako zvoleného obhájce dle ustanovení § 37 odst. 2 TŘ, v důsledku čehož by advokát nemohl v téže věci dále vykonávat obhajobu žádného z obviněných.

K vyloučení advokáta pak dochází automaticky již vznikem takové situace, aniž by se vyžadovalo, že advokát, resp. obhájce některou informaci o klientovi v jeho neprospěch vůbec použil.[3] Jedná se o podstatě o preventivní úpravu, neboť jestliže by k vyloučení mělo dojít až poté, co by informace byla již použita, pak by nemělo smyslu.[4]

Pravidlo o vyloučení obhájce je nezbytné také z pohledu fiduciární povahy vztahu obhájce - klient, neboť nebýt tohoto pravidla, tak by se obvinění museli vždy obávat, že informace, které sdělí svému obhájci, by mohly být použity proti nim, pokud se zájmy obviněných zastupovaných týmž obhájcem dostanou do konfliktu.[5]

Shora uvedené představuje určitý subjektivní limit pro přípustnost obhajoby vícero obviněných, platí

ale také limit objektivní spočívající ve veřejném zájmu na řádném výkonu obhajoby v plném rozsahu v souladu se zákonem, jemuž brání objektivně existující rozpor mezi zájmy obviněných zastoupených jediným obhájcem, přičemž je nerozhodné, zda kolizi popírají samotní společně obhajovaní obvinění či nikoliv.[6]

Před samotným rozhodnutím o vyloučení advokáta jako zvoleného obhájce z obhajování předseda senátu a v přípravném řízení soudce umožní dle ustanovení § 37a odst. 3 TŘ obviněnému a obhájci, aby se k věci vyjádřili, a v rozhodnutí k tomuto vyjádření přihlédnou. Rozhodne-li o vyloučení obhájce, umožní zároveň obviněnému, aby si v přiměřené lhůtě zvolil jiného obhájce.[7]

Proti usnesení o vyloučení obhájce z obhajoby je přípustná dle ustanovení § 37 odst. 4 TŘ stížnost, jež má odkladný účinek, tzn. obhájce je oprávněn vykonávat i nadále obhajobu obviněných, a to až do rozhodnutí o stížnosti. Již od okamžiku vydání usnesení o vyloučení obhájce z obhajoby lze jistě doporučit v mezidobí až do vyřízení stížnosti nekonat ve věci takové úkony, které by v případě potvrzené kolize mohly poškodit obviněné, resp. které by mohly těmto ztížit výkon obhajoby.

Nutno také upozornit na úpravu zákona č. [85/1996](#) Sb., o advokacii (dále jen jako „ZoA“), a to konkrétně na ustanovení § 19 ZoA, dle kterého je advokát povinen poskytnutí právních služeb v podobě obhajoby v trestním řízení odmítnout, jestliže v téže věci nebo ve věci související již poskytl právní služby jinému, jehož zájmy jsou v rozporu se zájmy toho, kdo o poskytnutí právních služeb žádá.

Shora popsaná právní úprava je pak doplněná z pohledu advokáta také usnesením představenstva České advokátské komory (dále jen jako „Komora“) č. 1/1997 Věstníku ze dne 31. 10. 1996 (dále jen jako „Etický kodex“), kdy dle ustanovení § 7 odst. 2 tohoto kodexu je advokát oprávněn poskytovat právní služby více osobám, jejichž zájmy nejsou v rozporu, resp. v téže věci pouze se souhlasem všech těchto osob, ledaže byl takto soudem ustanoven.[8]

V této souvislosti je pak potřeba upozornit též na riziko, že sice obhájce v době převzetí obhajoby správně vyhodnotí, že zájmy obhajovaných obviněných si vzájemně neodporují, nicméně k tomuto rozporu může dojít také až v průběhu trestního řízení, což by mělo opět za následek, že advokát by nemohl obhajovat ani jednoho z obviněných, neboť není možné, aby takový obhájce mohl využít znalosti nabyté od jednoho z obviněných ve prospěch druhého obviněného.

V případě, že by k rozporu mezi zájmy obhajovaných došlo až po převzetí obhajoby, pak by advokát byl po dodatečném zjištění této skutečnosti povinen dle ustanovení § 20 odst. 1 ZoA odstoupit od smlouvy o poskytování právních služeb, resp. jestliže by nešlo o obhajobu na základě smlouvy, pak by byl povinen požádat o zrušení ustanovení či požádat Komoru o určení jiného advokáta.

Jenom pak dodám, že advokát je povinen dle ustanovení § 7 odst. 3 Etického kodexu odmítnout převzít obhajobu více obviněných též tehdy, jestliže zjevně hrozí, že v průběhu vyřizování věci vznikne rozpor v jejich zájmech. Zde uvedené tedy ukládá advokátovi povinnost nejenom reagovat na dodatečně vzniklý rozpor v zájmech obviněných, ale též tento rozpor, jestliže by zjevně hrozil, do budoucna předvídat.

Je tedy zřejmé, že by měl advokát při rozhodování, zda převezme obhajobu více obviněných, postupovat značně obezřetně. Souhlasím s názorem, že o převzetí obhajoby dalších obviněných by se měl obhájce případně rozhodnout až na základě důkladného prostudování trestního spisu[9], neboť spoléhání se pouze na informace od obviněných nemusí být dostatečné.

Obvinění mohou mít zkreslenou představu ať už o samotné trestné činnosti, tzn., jak se udála nebo

jaký měl ten který obviněný podíl na této činnosti, resp. jim nemusí být dokonce známy ani veškeré informace obsažené ve spise. Za vhodné nebo dokonce nezbytné lze pak považovat obstarání maxima možných informací od každého obviněného samostatně na individuálním jednání, nikoliv na jednání společném.

Dosud pak nebylo řečeno, jaké jsou konkrétní okolnosti, které je potřeba vzít v úvahu při posouzení, zda lze obhajobu více obviněných převzít. Z tohoto pohledu je potřeba zejména zohlednit rozsah a formu účasti obviněných na trestné činnosti, průběh trestního řízení, důkazní stav, obsah výpovědí, a to zejména výpovědí obviněných zastupovaných stejným obhájcem.

Odborná literatura pak vymezuje jako podstatné otázky pro případné převzetí obhajoby více obviněných otázky, zda existuje či neexistuje rozdíl v míře zavinění obviněných, zda zde je mezi obviněnými rozpor v popisu skutkových okolností trestné činnosti, zda oba obvinění vypovídali či nikoliv, zda důkazy svědčící v neprospěch obviněných kriminalizují obviněné rovnoměrně nebo zda odlišnosti mezi jednotlivými obviněnými by měly být zdůrazněny v závěrečné řeči.[10]

Dalším kritériem, byť spíše okrajovým, které musí obhájce vždy zvažovat, je otázka počtu obhajovaných obviněných, tzn., zda počet obhajovaných obviněných nemůže být na újmu kvality obhajoby. Argumentem proti obhajobě více obviněných je zejména ten, že v takovém případě se obhájce nemůže plně soustředit na obhajobu všech obviněných jako v případě obhajování jediného z nich.

Za nevyhovující požadavkům na obhajobu pak lze považovat situaci, kdy by obhájce činil podání ve věci za všechny obviněné, aniž by v tomto podání konkretizoval individuální skutečnosti týkající se jednotlivých společně zastoupených obviněných zvlášť. Naopak podání týkající se každého obviněného zvlášť, by při zohlednění všech individuálních okolností měly zřejmě odpovídat zájmům obviněných.[11]

Jako příklad, kdy si zájmy obviněných zjevně odporují, lze uvést např. situaci, ve které by spoluobvinění svalovali vinu jeden na druhého nebo kdyby jeden ze spoluobviněných usvědčoval druhého, který vinu popírá.[12] Kolize mezi obviněnými by nastala i tehdy, jestliže by se oba obvinění doznávali ke skutečnosti, která může být kladena k tíži toliko jednomu z nich.[13]

Z pohledu rozporů ve výpovědích společně hájených obviněných pak odborná literatura dovodila, že nepodstatné a právně bezvýznamné rozpory nebrání společné obhajobě několika obviněných. Mezi takové rozpory lze řadit např. rozdílné zapamatování se události, různé chápání události apod.[14]

Naopak jestliže by mezi spoluobviněnými nastal zásadní rozpor v popisu trestné činnosti, zejména ohledně účasti jednotlivých obžalovaných na trestné činnosti, pak by se jednalo o kolizi v zájmech obviněných.[15] Mezi takový příklad lze zařadit z praxe případ, kdy jeden z obviněných za situace, pro kterou z pohledu trestního řízení bylo rozhodné zjištění, kdo organizoval práci, stanovoval a vyplácel mzdy, když z práce dělníků, jejich minimální mzdy a neúnosných pracovních podmínek mělo být kořistěno, zlehčoval svoji činnost při řízení společnosti, zatímco rozhodující činnost sváděl na spoluobviněného, čímž došlo k rozporu mezi jejich zájmy, neboť by bylo nepřípustné, aby obhajoba jednoho z obviněných směřovala, byť třeba pouze v hypotetické rovině, k neprospěchu druhého obviněného.[16]

Okolností, jež mohou založit rozpor mezi zájmy obviněných, může být mimo výše uvedených celá řada, tudíž z pohledu advokáta jako obhájce je nutné vždy postupovat co nejvíce obezřetně a pokud možno s maximem možných informací.

Nejde ovšem pouze o problematiku významnou z pohledu advokáta, nýbrž také z pohledu samotných obviněných, kteří se v případě vyloučení obhájce z obhajoby mohou ocitnout bez advokáta, kterého si z určitých důvodů sami dobrovolně zvolili, resp. i další výběr nového advokáta může být např. s ohledem na případné pokročilé stádium trestního řízení, s kterým by byla spojena nutnost prostudovat často i obsáhlé trestní spisy, značně obtížný.

Závěrem lze tedy doporučit převzetí obhajoby více obviněných spíše ve výjimečných případech, a to po zralé úvaze, důkladném seznámení se s trestním spisem a pečlivém zohlednění veškerých okolností, které jsou známy a které mohou reálně nastat. Převzetí obhajoby by pak dále měl předcházet souhlas obviněných se společnou obhajobou a jejich náležité poučení o rizicích společné obhajoby, zejména s ohledem na potenciální vyloučení advokáta pro kolizi zájmů.

Pro zajímavost pak dodávám, že samo o sobě není vyloučeno ani souběžné zastupování obviněného a poškozeného. I v tomto případě nicméně dojde k vyloučení advokáta z obhajování tehdy, jestliže by zde byl faktický rozpor v zájmech poškozeného a obviněného, k němuž dojde v drtivé většině případů.

K hodnocení rozporu mezi zájmy poškozeného a obviněného ovšem nelze přistupovat formalisticky, resp. automaticky s tím, že zde rozpor mezi zájmy bude dán vždy. Jako příklad, kdy by bylo zastupování jak obviněného tak poškozeného zřejmě přípustné, praxe dovedla situaci, kdy obviněná nevystupovala v řízení pouze jako obviněná, nýbrž též jako poškozená, jejíž postavení se nikterak neodlišovalo od postavení ostatních poškozených, neboť její nárok uplatněný u hlavního líčení směřoval proti druhému spoluobžalovanému.[17]

Pro úplnost nicméně dodávám některá kárná rozhodnutí Komory, dle kterých je např. nepřípustné, aby advokát obhajoval obviněného, který údajně urážel a fyzicky napadl poškozenou a zároveň zastupoval i tuto poškozenou, přičemž je nerozhodné, zda se tyto osoby subjektivně cítí souběžným zastoupením poškození či nikoliv nebo zda advokát zastoupení poškozené převzal až po skončení zastoupení obviněného.[18]

Obdobně bylo posouzeno jako nepřípustné a závažné porušení povinnosti advokáta, který převzal obhajobu obviněného z vraždy a současně vystupoval jako zástupce poškozených v rámci dědického řízení po zavražděném.[19]

Jestliže tedy pro obhajobu více obviněných by měla být samozřejmá opatrnost advokáta přebírající takovou obhajobu, pak v případě převzetí zastoupení jak obviněného, tak poškozeného, by měla zvýšená opatrnost platit dvojnásob, neboť takové zastupování bude zásadně až na výjimky potvrzující možnost i takového zastupování vždy nepřípustné.

JUDr. Lukáš Zárybnický,
advokát

e-mail: office@akzarybnicky.cz

[1] Srovnej ustanovení § 40 TR.

[2] ADÁMEK, Radek. Společná obhajoba více obviněných. Bulletin advokacie, 2005, č. 7-8, s. 39.

[3] Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 11. 2. 2013 sp. zn. 1 Tmo 2/2013.

[4] Usnesení Ústavního soudu ČR ze dne 26. 8. 2014 I. ÚS 1283/13.

[5] Usnesení Ústavního soudu ČR ze dne 26. 8. 2014 I. ÚS 1283/13.

- [6] Usnesení Ústavního soudu ČR ze dne 27. 1. 2009 sp. zn. I. ÚS 2629/08.
- [7] Jde-li o nutnou obhajobu, postupuje podle § 40a TŘ.
- [8] Byť zákon nehovoří o formě souhlasu, rozhodně lze doporučit písemnou formu.
- [9] VANTUCH, Pavel. Obhajoba více obviněných [online]. pravni.radce.cz, 27. 8. 2008 [cit. 15. 1. 2018]. Dostupné na www, k dispozici >>> [zde](#).
- [10] Srovnej ADÁMEK, Radek. Společná obhajoba více obviněných. Bulletin advokacie, 2005, č. 7-8, s. 36 - 42.
- [11] VANTUCH, Pavel. Obhajoba obviněného, 3. vydání, 2010, s. 85 - 92.
- [12] Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 14. 9. 1990 sp. zn. 5 To 46/90.
- [13] Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 1. 3. 2006 sp. zn. 4 Tz 204/2005.
- [14] ŠÁMAL, Pavel a kol. Trestní řád I, II, III, 7.vydání, 2013, s. 480 - 482.
- [15] Usnesení Ústavního soudu ČR ze dne 26. 8. 2014 sp. zn. I. ÚS 1283/13.
- [16] Usnesení Ústavního soudu ČR ze dne 27. 1. 2009 sp. zn. I. ÚS 2629/08.
- [17] Nález nálezu Ústavního soudu ČR ze dne 10. 8. 2016 sp. zn. II.ÚS 863/16.
- [18] Kárné rozhodnutí Komory sp. zn. KR 11/09.
- [19] Kárné rozhodnutí Komory sp. zn. KR 16/01.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů , judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Podmíněné upuštění od trestního stíhání: racionální odklon u právnických osob](#)
- [Zkreslené vzpomínky v trestním řízení vedeném pro pohlavní zneužívání](#)
- [Přenositelnost důkazů z daňového do trestního řízení](#)
- [Praktický návod na úspěch žádosti o podmíněné propuštění od roku 2026](#)
- [Přijetí prohlášení viny a povinnost soudu vypořádat námitky poškozeného](#)
- [Podmínky pro uložení trestu vyhoštění cizince](#)
- [Zamyšlení nad systémem alternativních trestů: poznámky na pozadí mezinárodní vědecké konference „Rethinking Sentencing: Are We Getting Justice Right?“](#)
- [Správné určení počátku běhu lhůty pro podání stížnosti proti usnesení soudu, kterým se nařizuje výkon trestu odnětí svobody](#)
- [Rozšiřování státní moci při implementaci acquis EU: český fenomén gold-platingu na příkladu konfiskační směrnice](#)
- [Změna způsobu určování výše peněžité pomoci obětem: Řešení všech dosavadních problémů?](#)
- [Uplatnění adhezního nároku v trestním řízení a správním řízení](#)